

NØRD-TROMS
MUSEUM

Strategiplan for Nord-Troms museum 2025 – 2028

Innledning

Nord-Troms museum

Nord-Troms museum AS (NTRM) ble stiftet i 1979 som økomuseum av Nord-Troms historielag. I dag eies museet av de seks kommunene Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen, Kåfjord, Storfjord og Lyngen. Museet fokuserer på samisk, kvensk og norsk historie og kultur og har museumsanlegg i hver kommune som viser et tverrsnitt av det kulturelle mangfoldet i Nord-Troms. I de siste årene har mennesker fra andre deler av verden bosatt seg i regionen. Nord-Troms museums ønsker å være inkluderende i forhold til også nye etniske grupper. Nord-Troms museum er et regionalt mangfoldsmuseum.

Tvangsevakueringen og nedbrenningen av *Finnmark* og Nord-Troms pågikk mot slutten av andre verdenskrig fra oktober 1944 til mai 1945. Tiden var dramatisk, og store deler av den materielle kulturarven i regionen ble utslettet. Museets samling omfatter bygninger, gjenstander og foto som dokumenterer tiden før andre verdenskrig.

Denne strategiplanen er utarbeidet av museumsdirektør/førstekonservator NMF Kaisa Maliniemi i samarbeid med museets styre og ansatte. Det ferdige forslaget er vedtatt av styret til Nord-Troms museum AS. Strategiplanen rulleres i takt med Nord-Troms museums forsknings- og utviklingsplan, formidlingsplan og samlings- og bygningsvernplan for perioden 2024-2028

NTRM skal følge museumsetiske retningslinjer som blir presentert i *Åpent, inkluderende, transparent og profesjonelt. Etiske retningslinjer for museer i Norge.* (2022).

Hva er et museum?

Museene er kun én av flere institusjoner i samfunnet som jobber med minner, og rammene for det museale arbeidet må derfor være tydelige og avgrenset fra andre institusjoner. Derfor er det viktig å definere hva et museum er.

Det internasjonale museumsforbundet (ICOM) mener at

Et museum er en ikke-kommersiell, permanent institusjon i samfunnets tjeneste, som forsker på, samler, konserverer, fortolker og formidler materiell og immateriell kulturarv. Museene er åpne for publikum, tilgjengelige og inkluderende, og fremmer mangfold og bærekraft. De opererer og kommuniserer etisk og profesjonelt, legger til

rette for bred deltakelse fra samfunnet og tilbyr varierte opplevelser for utdanning, underholdning, refleksjon og kunnskapsdeling.

Et museum bør etterstrebe seg mot profesjonalitet både når det gjelder ansatte og organisasjonsform. I *Museums etikk i praksis* blir museenes profesjonelle oppgaver beskrevet slik:

«Museene forvalter ressurser som historiske gjenstander og samlinger, og gir de ansatte tilgang til et kollegialt felleskap mer stor og variert faglig kompetanse. Det passes på at tilliten museene får fra befolkningen forvaltes med omhu av de ansatte, blant annet ved å sørge for at institusjonsinterne tradisjoner og regler blir fulgt, og at de ansatte har den faglige kunnskapen og de sosiale ferdighetene som arbeidet krever» (Pabst 2016).

Museets *primære* oppgaver er altså å samle inn, bevare, forske i, formidle og stille ut materielle og immaterielle vitnesbyrd om mennesker og deres omgivelser. Disse oppgavene skiller museene fra lignende institusjoner som private samlinger, opplevelses- og aktivitetssentre (Aasen 2010).

Visjon:

Kunnskap for framtiden

Misjon:

Nord-Toms museum skal særlig arbeide med kulturelle møter og brytninger i fortid og samtid.

Synliggjøring av det kulturelle mangfoldet i Nord-Troms er et særlig viktig område.

Nord-Troms museum skal enhver tid verne om sin faglige uavhengighet og beholde faglige integritet i arbeid med programmer, utstillinger og aktiviteter.

Verdier:

NTRM skal være

- profesjonell
- inkluderende
- aktuell
- bærekraftig

Hovedmål for NTRM 2025-2028

Denne strategiplanen tar sikte på å utvikle NTRM som en profesjonell, inkluderende og bærekraftig institusjon på disse overnevnte områder. NTRM er gitt i oppgave å forvalte regionens museale, menneskelige og økonomiske ressurser på vegne av befolkningen i Nord-Troms. Museet skal på en effektiv og profesjonell måte gjennomføre oppgaver innen forskning og dokumentasjon, formidling, samlingsforvaltning og aktiv samhandling.

Museumsmeldinga Meld. St. 23 (2020-2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* definerer følgende **hovedmål** for museumssektoren:

Solid kunnskapsproduksjon:

Forskning og kunnskapsutvikling ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling.

Nord-Troms museum skal ha økt forskningssamarbeid, både i museumsnettverket og mellom museene og forskningsmiljøer i kunnskapssektoren.

Relevant formidling:

Formidling av relevant og interessant kunnskap til ulike brukergrupper, er en hovedoppgave for museene.

Nord-Troms museum skal nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle. Det innebærer målrettet tilrettelegging for ulike grupper og aktuell formidling som fremmer kritisk refleksjon og skapende innsikt.

Helhetlig samlingsutvikling

Samlingene danner et viktig grunnlag for alt museene gjør, både innen kunnskapsutvikling og formidling. Samlingene utgjør et unikt kildemateriale for forskning, og samlingene gir museumsformidling særskilt autentisitet. Samlingsutvikling er avgjørende for god faglig utvikling av museet som helhet.

Nord-Troms museums samling omfatter gjenstander, privatarkiver, foto- og lydbåndarkiv og immateriell kulturarv fra hele regionen. Museet har ansvar for å samle inn, dokumentere og formidle Nord-Troms regionens materielle og immaterielle kulturarv, og skal drive samlingsutvikling tuftet på faglige prinsipper.

Trygg ivaretagelse

Trygg ivaretagelse ses i sammenheng med helhetlig samlingsutvikling og omfatter sikring, bevaring og tilgjengeliggjøring av vår felles materielle og immaterielle kulturarv.

Nord-Troms museums samlinger og kulturhistoriske bygninger skal sikres og bevares best mulig for ettertiden og gjøres tilgjengelig for publikum og for forskning. Den immaterielle og handlingsbårne kunnskapen skal tas vare på gjennom aktiv bruk.

Aktiv samhandling:

Museene er en del av den kulturelle infrastrukturen for et sunt og levende lokalsamfunn og demokrati. Museene er kunnskapsinstitusjoner og inngår sammen med andre kultur- og utdanningsinstitusjoner som møteplass for opplevelse og kunnskap for stadig nye generasjoner.

Gjennom faglig utvikling og aktive nettverk, nytenking, gode samarbeid og profesjonalisering, skal Nord-Troms museum være oppdaterte og aktuell i sin virksomhet, i lokalmiljøet og i samfunnet.

Mangfold og inkludering

Forståelsen av museenes samfunnsrolle har endret seg siden begrepet ble introdusert i Stortingsmelding 49 (2008-2009). *Åpent, inkluderende, transparent og profesjonelt. Etiske retningslinjer for museer i Norge* fastslår at

Museene søker i sin virksomhet å speile samfunnets sosiale og kulturelle kompleksitet, å forstå samspillet mellom menneske og natur og å være tilgjengelige og relevante for alle.

Nord-Troms museums skal ta vare på denne oppgaven gjennom faglig utvikling, mangfold, inkludering, profesjonalisering og nytenkning. Museet skal utvikles til en viktig inkluderende møteplass og bli en viktigere del av lokalsamfunnet. Museet skal vekke nysgjerrighet, skape debatt, bidra til dialog og ta vare på bærekraftig utvikling.

Strategier:

- Fremme samer og kveners historie, kultur, språk og rettigheter
- Samarbeid med samiske og kvenske organisasjoner og foreninger
- Formidling av underrepresenterte gruppers kulturhistorie
- Interkulturell dialog som gir plass til nye stemmer og fortellinger
- Prosjekter i samarbeid og samhandling med minoriteter og marginale grupper
- Universell utforming
- Sosial og kulturell bærekraft

Bærekraft og bærekraftig utvikling:

FNs bærekraftsmål er en felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe for likeverdighet og stoppe klimaendringer innen 2030. Museene skal spille en viktig samfunnskritisk rolle i arbeidet for at FNs bærekraftsmål nås ved å formidle kunnskap om bærekraft og arbeide for det grønne skiftet.

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Bærekraftmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.

Nord-Troms museum vil i sitt arbeid spesielt satse på et kulturelt og sosialt bærekraftig lokalsamfunn. Dette innebærer blant annet økning av bolyst, satsing på lokale leverandører og lokal mat, arbeid med mangfold og inkludering, formidling av tradisjonskunnskap og i varetakelse av det lokale miljøet. Sosialt bærekraftige samfunn er preget av tillit, trygghet, tilhørighet. Nord-Troms museum skal også formidle kunnskap om bærekraft. Ifølge *Åpent, inkluderende, transparent og profesjonelt. Etiske retningslinjer for museer i Norge* har museene ansvar ift. bærekraftig framtid:

Verden befinner seg i en alvorlig krise når det kommer til tap av arts- og genetisk mangfold, overbruk av naturressurser, forandring av landskap og økologisk systemer som er akselerert av klimaforandring. Museene bør dokumentere, formidle og beskytte naturens mangfold, og bidra til å øke kunnskap om tilstanden vi er i og muligheter for en mer bærekraftig framtid.

Strategier:

- Lage strategiplan for bærekraft
- Bidra til bærekraftsmål og bærekraftig utvikling gjennom alle beslutninger som tas på alle nivåer
- Kulturell bærekraft gjennom formidling av tradisjonskunnskap om hvordan man klarte å berge seg i tidligere tider
- Arbeid med immateriell kulturarv, spesielt med bygningsvern og tradisjonshåndverk
- Sosial bærekraft gjennom samarbeid med lokale aktører og frivillige for å øke mangfold, inkludering og bolyst i regionen
- Servering av lokal- og kortreist mat
- Reduksjon av utslipp og avfall

Samlingsutvikling

I følge *Åpent, inkluderende, transparent og profesjonelt. Etiske retningslinjer for museer i Norge* skal

museer skal sikre og bevare sine samlinger som en materiell eller immateriell kobling mellom fortid, nåtid og fremtid. Samlingene skal behandles som kulturelle, vitenskapelige og historiske samfunnsverdier. Museer er ansvarlig for å sørge for at samlingene er tilstrekkelig sikret og bevart i henhold til gjeldene standarder og strategier

Nord-Troms museums største gjenstandssamling blir oppbevart i Flerbrukshuset i Kvænangen. I tillegg har museets et mindre magasin på Gamslett i Lyngen, og papir og fotoarkiv på Halti. Museets samling er svært verdifull siden det finnes få materielle gjenstander fra tiden før andre verdenskrig i Nord-Troms. I tillegg er samlingen knyttet til den samisk og kvenske kulturen og historien i regionen. På grunn av den harde fornorskningspolitikken overfor samer og kvener, og nedbrenning av Nord-Troms i 1944 er det en betydelig mangel på kulturarv i regionen. Dette gir museets samling særlig stor betydning og autentisitet for kommende generasjoner.

Fokus har i lengre tid vært retta mot bevaring og dokumentasjon av museets omfattende eksisterende samling. Begrensa personalressurser og magasinplass har i praksis ført til kun passiv innsamling. Museet ser imidlertid et behov for en aktualisering av passive samlinger innenfor prioriterte områder.

Museets gjenstandsmagasin i Flerbrukshuset er for tiden under sterkt press pga. Kvænangen kommunes planer for Flerbrukshuset. Museets må flytte en del av gjenstander fra Flerbrukshuset til nye lokaler.

Strategier:

- Sikre og bevare samlinger og kulturhistoriske bygninger for ettertiden og kommende generasjoner
- Arbeide for gode sikrings- og bevaringsforhold i henhold til krav om brann- og vannsikring og klimatiske forhold.
- Kontinuerlig søkelys på prioritering og koordinering av samlinger
- Aktualisering av draktsamlinga og knytte den til innsamlings, forsknings- og formidlingsaktivitet. Eksempler vil her være innsamling av drakter som speiler den etniske revitaliseringa i regionen de siste 50 år.
- Samarbeid med frivillige og venneforeninger om ivaretaking av bygninger
- Strategiplan for immaterielle kulturarv

Personale

NTRM har 8 faste stillingen (7,4 årsverk) i 2024.

NTRM skal utøve god personalpolitikk.

Kompetanse og stillinger

Direktør, autorisert førstekonservator NMF (Norges Museumsforbund)

Fagkonservator

Teknisk konservator

Arkivar
Formidler
Formidler for mangfold og inkludering
Håndverker, bygningsvern
Håndverker/formidler, bygningsvern og tradisjonshåndverk
Kontorleder

Strategier:

- HMS-arbeid
- Personalthåndbok
- Øke kompetanse gjennom kursing og videreutdanning
- Øke antall ansatte gjennom faste tilskudd og prosjektutvikling
- Arbeide for fast tilskudd til mangfold og inkludering i samarbeid med andre museer

Økonomi

Museet har en sunn økonomi med balansert forhold mellom egeninntekt og tilskudd. Samtidig er den økonomiske situasjonen anstrengt og utfordrende, og krever stramt budsjett.

Strategier:

- Kontinuerlig søkelys på den økonomiske driften
- Øke egeninntekter gjennom selvproduserte håndverksprodukter og håndverktjenester
- Arbeide for at museet får økt årlig driftstilskudd fra stat, kommune og fylkeskommune
- Søke prosjekter og eksterne prosjekttilskudd
- I samarbeid med andre museer rettes innsats mot politiske ledelse i Troms fylkeskommune for å bedre museenes økonomi

Formidling, publikum og besøkstall

Nord-Troms museum retter seg mot publikum i lokalbefolkning og tilreisende. Museet skal ivareta balansen mellom økende besøkstall og belastning på vernede og fredete museumsanlegg.

Strategier:

- Åpne museumsanlegg i sommersesongen

- Relevante og aktuelle utstillinger
- Måltrettet markedsføring
- Samarbeide med frivillige, lag og foreninger i lokalsamfunnet
- Digital formidling

Organisasjonsutvikling

Nord-Troms museum er organisert som aksjeselskap. Prinsippet om faglig integritet og armlengdes avstand gjelder for alle typer samarbeid, uavhengig av om finansieringen er offentlig eller privat. NTRM skal være en organisasjon med høy grad av samhandling som benytter felles ressurser til alles beste.

Strategier:

- Dialog med eierkommuner
- Samarbeid med lokale aktører
- Nettverksarbeid og aktiv samhandling
- Evaluering

Samarbeidspartnere

For Nord-Troms museum er det viktig å ha og opprettholde et godt samarbeid med institusjoner og organisasjoner lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. NTRM har inngått formaliserte samarbeidsavtaler med de nærmeste samarbeidspartnere i regionen. I tillegg til de som finansierer museumsdrift og prosjekter er følgende instanser relevante for museumssamarbeid:

Formaliserte/formaliseres:

- Halti nasjonalparksenter
- Halti kvenkultursenter IKS – Haltiin kväänisentteri
- Senter for nordlige folk
- Kventeater – Kvääniteatteri
- Halti SA

Andre:

- Språksentre
- Festivaler
- Museer i Troms, Finnmark og på Nordkalotten
- Universiteter, forsknings- og kunnskapsinstitusjoner
- Forskere og ressurspersoner
- Organisasjoner, foreninger og institusjoner i regionen

Museumsnettverk

Det er et overordnet mål at alle museer som mottar statlig driftsstøtte skal delta i utvikling og drift av nasjonale nettverk. Medlemskapet krever en aktiv deltagelse i nettverkets virksomhet og prosjekter. NTRM er med i følgende nasjonale museumsnettverk:

- Minoriteter og kulturelt mangfold
- Nettverk for demokrati og menneskerettigheter
- Fiskerihistorie og kystkultur
- Kvinnenettverk

I tillegg samarbeider NTRM med Samisk museumslag/Samisk seksjon i NMF.

Litteratur:

Åpent, inkluderende, transparent og profesjonelt Etiske retningslinjer for museer i Norge. (2022). Oslo: Norges museumsforbundet og ICOM Norway.

Museums and the Sustainable Development Goals. (2019). A how-to guide for museums, galleries, the cultural sector and their partners.

<https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2019/08/museums-and-the-sustainable-development-goals-2019.pdf>

Pabst, Kathrin (2016): *Museumsetikk i praksis*. Trondheim: Museumsforlaget.

Regjering. *FNs bærekraftsmål* <https://www.regjeringen.no/no/tema/mat-fiske-og-landbruk/mat/fns-barekraftmal/fns-barekraftsmal/id2538121/>

Meld. St. 23 (2020-2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*. Det Kongelige Kulturdepartementet.